

CURA SATULUI!

18

48!

AVRAMU JANCU

In 11 Septembrie st. n. a repausatu in Bai'a de Crisiu, era in 13 Septembrie a. c. a fostu inmormmentatu in *Tiebeca* langa memorabilulu stejaru a lui *Hori'a si Clos'a*. —

Candu aducemu scirea despre mortea acestui caracteru romanu, unu amestecu de afecte puternice apasa asupr'a sufletului nostru: este peste putintia, ca o vieti'a atatu de mandra, unu caracteru atatu de candidu si unu sfersitu atatu de tragicu — sa nu descepte in sufletu o dorere sfanta si nestramutata. Purcederile nostre sufletesci sunt comune tuturoru romaniloru; la inmormmentarea lui **Avramu Jancu** unu intregu poporu este cuprinsu de unu sentiementu plinu de pietate: **Avramu Jancu** este o bucata d'in vieti'a poporului romanu; toti 'lu cunoschemu, ca-ci pentru totia traitu o vieti'a scurta — inse plina de fapte mandre, si. ca jertfa a nobletiei sale. toti amu plansu sortea lui tragica. — Vieti'a lui sufletesca de multu a incetatu; de douedeci si trei de ani este perdatu, o fiintia sbuciumata, o umbra trista a luminiloru d'in zilele de marire: diu'a, in care elu s'a stinsu cu desevirsiere, pentru noi, nu este o di de dorere; ea este o ziua de jalnica serbatore, care ne aduce in minte cele mai sfinte detorintie ale nostre. . . .

Avramu Jancu in munti s'a nascutu, la *Vid'a* de pe costea *Gainei* langa *Abrudu*, in munti a vietuiutu . . . in munti s'a stinsu si. . . in tauti a fostu inmormmentatu. —

La inceputulu miscarei nationale d'in anulu 1848. elu abiè si-a terminatu studiile, abiè a pasitu in vrist'a barbatésca: pe **campulu libertatii** de langa *Blasiu* si in luptele d'in munti elu pretutindenea a fostu inse sufletulu miscarei, fruntea intemplariloru, si, ca unu magnetu puternicu, pretutindenea elu a intrunitu si indreptatu puterile spre lucrare. Nu pr'in

puterea vointiei sale a domnitu inse **Avramu Jancu**, nu pr'in sila, nu pr'in porunca, — ci pr'in nobleti'a fiintiei sale, pr'in caracterulu seu candidu si pr'in iubirea catra aspiratiunile inalte, de care lucrarea lui era condusa. . . O! — asemenea firi sunt rare! . . . ele numai ca aratari ale timpuriloru mari strelescuv luminandu intunereculu vietuierii comune.

Cunoschemu acele tempuri de marire — cunoschemu rezultatele lor; cunoschemu partea, ce **Avramu Jancu** a avutu in crearea acelor rezultate: anulu 1848. demineti'a desceptarei, este unu momentu netrecatoriu in vieti'a poporului romanu, acelu momentu. in care, pr'in manifestarea puteriloru sale intrunite, romanii d'in Transilvani'a s'au redicatu la cunosciinti'a puterei, cu care ei potu se influintiedie formarea tierii lor. — Regeneratu pr'in acest'a consciintia poporulu romanu, de aici inainte, incepe o noua vieti'a. . . Eta insemnatatea istorica a lui **Avramu Jancu**: in curgerea vremiloru, in miscarea spre desvoltare a vietiei nostre — este unu momentu netrecatoriu, unu punctu nestremutatu si acesta e legatu de numele lui. Crearea timpului, in care traimu. este impreunatu cu vietuieria lui **Avramu Jancu**: elu este centrulu celoru mai mandre suveniru ale nostre.

O! dar' indreptarea vietiei poporeloru cere jertfe; fericirea comuna urmédia d'in abnegarea singurateciloru. Astfelu este lumea intocmita, astfelu este firea vietiei sociale: pentru aceea martiriulu comunu este unu sfersitu plinu de cea mai intensiva fericire.

Nu comunu a fostu inse martiriulu lui **Avramu Jancu**, ci mai infricosiatu decâtu mortea treptata, mai mastratoriu de catu lantiurile robiei neincetate, — o neimpecata sbuciumare de sine, o nesevirsiita schingiuire sufletesca.

Dupe ce, cu terminarea miscarilor d'in 1848, **Avramu Jancu** se vedîu însielatu in credintiele sale, dupa ce vedîu pre cei mai aprigi luptatori împecandu-se cu sôrtea, elu, in nesevirsît'a sa iubire catra bun'a vietuire a poporului seu, perdû credintî'a in bine, perdû increderea in ômeni, perdû iubirea de sine . . . si cadîu intr'o jalnica melancolie.

De aici inainte, in restempu de 23 de ani, vietî'a lui nu este alta decâtu unu sfîrsitu tragicu alu falniceloru intemplari de pe tempulu miscarilor nationale.

Tulburarea sufletésca a lui **Avramu Jancu** a fostu o umbra trista a vietiei sale: lina, nestrictiôsă si plina de urmari ce misca sufletulu. Elu neci intr-acést'a stare nu a perdutu nobletî'a sufletului seu, iubirea catra poporu si firea sa romanésca: impar-tiendu-si vesmintele, ce avé, cu seracii, elu de a pururea amblá in drentie; incunjurandu societatea ômeniloru, ce mai multu a contribuitu la tristétî'a sôrtei lui, elu in totu-déun'a se aflá in mediuloculu poporului, si cuprinsu de melancoli'a sa pururea avé la sine unu flueru; d'in care cantá, cu o virtuositate rara cele mai jalnice doine ori marsurile cantate in luptele sale.

Intre astfelu de intemplari s'au petrecutu 23 de ani d'in vietî'a celui mai candidu caracteru d'in luptele desceptarei nôstre nationale. Aducerea a minte a dîleloru sale de marire tulburau sufletulu lui inca mai tare, numirea consotiloru sei chiamá unu surisu melancolicu in facié lui atátu de frumôsă: elu traiá o vietîa proprie, — vietî'a ômeniloru, ce, lipsiti de credintia se sentiescu singuri in lume.

Astadi si acést'a vietîa este stinsa, lasandu in sufletulu poporului romanu o gandire lunga, sfanta si mare.

Firea inaltiată a lui **Avramu Jancu**, neci in vremile tulburarei sale sufletesci nu a fostu uitata de catra poporu: pretutindenea, unde se arată, elu erá incunjuratu cu iubire si devotamentu; neci candu nu au fostu vremi, in care cea mai mica vetamare a lui să nu fi produsu turburare sufletésca in poporu. Elu nu erá mai multu omu, ci o gandire plina de sfîntenie. — Astfelu dà poporulu tributulu recunoscintiei sale.

Nu numai o parte a poporului romanu, ômenii, intre carii elu a vietuitu, sunt cuprinsi de acést'a sentire: ca o putere reformatôrie are se remana pentru totu-déuna acestu devotamentu in sufletulu Nostru. Cá-ci rolulu lui **Avramu Jancu**, n'a fostu localu; influintiendu elu asupr'a sortii romaniloru d'in Transilvani'a, d'in Simesiu pone in Nistru, d'in sinulu Carpatiloru carunti pone la gurele Dunarei beirane nu este sufletu romanu, care să nu sentiésca urmarile lucrarei lui: la inmormentarea, facuta in 13. septembrie, intregu poporulu romanu redica o ruga catra ceriu, ingenunchindu langa raci'a eroului seu. . .

In daru este inse rug'a nôstra, in daru devotamentulu sentîtu, in daru plangerea unei generatiuni intregi! — Umbr'a eroului parasitu cere satisfactiune pentru sfersîtulu seu tragicu. . . Aici jace sensulu momentului, in care s'a stinsu o vietîa atátu de insemnata. — Elu a fostu jertf'a bunatatii sale, jertf'a

iubirei catra noi si — o! pată a tempului nedemnu! jertf'a lipsei de urmasi si semeni. . . Voi! — juni ai romaninei! umbr'a eroului ve chiama: o sfanta misiune e legata de numele lui; o scumpa detorintia ave-ti să impliniti: fi-ti precumu a fostu elu, — puternici in fapta, nobili in vointia si inalti in gandire, — si, fiindu astfelu, urmati mai departe pe calea, ce elu v'au aratatu, spre redicarea patriei vóstre!

Éta promisiunea, ce ave-ti să vi dati in sfantulu momentu alu ingenunchierii vóstre. . . .

Éra eroulu, catra care se redica acum sufletulu nostru, ca creatoriu alu tempului in care traimu, de asemenea unei stanci neclantite, are se remana nestersu d'in eurgerea vietii poporului romanu.

Un episod.

Firea delicata a eroului nostru **Avramu Jancu** este pastrata intr'unu siru de episoduri prè adese-ori fôrte interesante, care tôte ne arata cumcâ fondulu sufletului seu, atátu pe tempulu tulburarii melancolice câtu si inainte de acea a fostu totu acel'a. — Credemu cumcâ putemu inregistrá unulu d'intre aceste episoduri.

Intr'un'a d'in iernile trecute, **Avramu Jancu** a capetatu o bitusie de berbece, lunga, lata si caldúsa, precumu o cerea clim'a fôrte aspra a muntiloru. — Peste câte-va dile elu nu avú inse decâtu numai diumetate d'in acea bitusia.

„Ce ai facutu cu bitusi'a. — ilu intrebà unulu d'intre domnii d'in Bai'a de Crisiu.

„Sà vedi frate! — respunse intrebatulu — Am aflatu unu copilu sgriburindu de frigu — si aflu astfelu cumcâ eu am prè multu, elu prea pucinu, i-am taiatu diumetate d'in bitusia.

Pr'in astfelu de fapte si indulcea **Avramu Jancu** vietî'a sa atátu de trista.

Aradu in 1/2 Sept. 1872.

Cu multumire sufletésca am observatu, cumcâ d'in intemplarea repausarii eroului nostru, junii romani d'in Aradu, pórtă velu negru pe pèlarie. — Acestu semnu de pietate nu ne lasa a ne indoí, cumcâ junimea nôstra este destulu de nestricta spre a fi receptiva pentru aspiratiunile mai mandre ale tempului nostru, manifestandu astfelu devotamentulu sintitu pentru ceatorii acestui tempu. — Cu atátu mai durerosu atinge fói'a magiara de aici „Alföld.“ care cercandu ocaziunea spre a ne suspicioná ori chiaru vetemá, nici intr'a cestu momentu serbatorescu nu incéta cu atacurile sale, vorbindu in nelu seu de 14 l. a. cu óresi-care dispretiu chiaru despre obiec-tulu sintiemintelorú nôstre pietóse. Acést'a maniera ne face să credemu, cumcâ pr'in amesteculu cu streinii, magiarii au pierdutu firea lorú originala, care, încátu o cunoscemu d'in istorie, totdeun'a a fostu loiala. — Noi suntemu cu multu mai strinsi legati de magiari — decâtu ca portarea lorú copilarésca, să ne póta supará; ea ne intristédia numai. Voru veni vremi, candu noi ne vomu fi impacatu, si atunci nu noi, ce ei voru avé să se rusíneze pentru cele petrecute! —